

Kommunfullmäktige

Interpellation av Jonas Segersam (KD) om minnet av förintelsen

Sverige förskonades tack och lov från den ofattbara förintelsen som nazisterna genomförde under 30- och 40-talen i Europa. Förföljelserna mot främst judar hade föregåtts av pogromer och judehat över hela Europa under lång tid.

Förintelseprogrammet drabbade inte en avkrok av världen, utan våra civiliserade, europeiska grannländer, och de mekanismer som drev fram detta skulle lika gärna på olika sätt kunna drabba Sverige och Europa idag. Därför är det så viktigt att vi håller minnet av det som skedde vid liv, för att upprätthålla en ödmjukhet inför människans ofullkomlighet, och på olika sätt hindra att något liknande inträffar igen.

Göran Persson tog ett vällovt initiativ att hålla minnet av förintelsen vid liv genom kampanjen ”om detta må ni berätta” och genom att myndigheten Forum för levande historia inrättades. I Uppsala har förintelsen på olika sätt uppmärksammats, men vi behöver hjälpas åt för att hålla de olika satsningarna vid liv. Sedan den 27/1 (det var dagen Auschwitz-Birkenau befriades) av svenska regeringen (1999) och FN (2005) inrättades som minnesdagen för förintelsen har denna under många år uppmärksammats genom minnesgudstjänster i församlingen Livets Ord, och även de två senaste åren av Uppsala kommun genom en markering på UKK (i år förlades dock denna vid samma tidpunkt som det judiska sabbatsfirandet). Uppsala universitet anordnar utbildningar på området, och i Uppsala har det också genom en idé från en ättling till överlevande från förintelsen uppförts ett minnesmärke i Tullgarnsparken gestaltat av Ulla Viotti.

Även om Uppsala förskonats från förintelsen, så finns ändå obehagliga spår i vårt land. Det kanske mest framträdande är de överlevande som fortfarande är i livet, som bor i vår stad, och naturligtvis deras barn, barnbarn och barnbarnsbarn. Många människor med judisk bakgrund i Sverige har förlorat större delarna av sin släkt i förintelsen. Det finns också obehagliga minnen i Uppsala genom det rasbiologiska institutet, och genom det studentmöte som hölls i ”bollhuset” vid svandammen där man med 548 röster mot 349 antog en resolution mot judisk invandring i Sverige. Faktum var att direkt efter kristallnatten 10:de november 1938, då det torde vara tydligt för alla som ville se hur judarna behandlades i Tyskland, så avslogs 839 av 1748 ansökningar om inresa från Tyskland till Sverige månaderna efter Kristallnatten.

I Stockholm håller man på att ta initiativ till att utplacera så kallade ”snubbelstenar” (Stolpersteine) med förebild från Berlin och Wien som i gatan markerar människor som deporterats till förintelseläger. Nu torde det inte finnas så många sådana personer i Uppsala, men i stället skulle man ju kunna minnas de som aldrig beviljades inresetillstånd hit, varav många senare gick under i förintelsen.

Med anledning av hur vi på olika sätt kan hjälpas åt att levandehålla minnet av förintelsen vill jag ställa följande fråga till Caroline Hoffstedt (S), ordförande i utbildningsnämnden och som kommunalråd ansvarig för kulturfrågor:

- På vilket sätt uppmärksammar Uppsalas skolor förintelsen, och utbildar eleverna utifrån det material som forum för Levande Historia tagit fram, och genom att bjuda in överlevande (eller ättlingar till överlevande) som erbjuder sig att berätta om sina upplevelser?
- Kan du tänka dig till att ta initiativ till fler minnesmärken i Uppsala som påminner kommunmedborgarna om de brott som skedde genom förintelsen, och även om den antisemitism (och förföljelse av andra folkgrupper) som under långa tider även präglat vårt land?

Jonas Segersam (KD)
Kommunalråd

Svar till interpellation om minnet av förintelsen

På vilket sätt uppmärksammar Uppsalas skolor förintelsen, och utbildar eleverna utifrån det material som forum för Levande Historia tagit fram, och genom att bjuda in överlevande (eller ättlingar till överlevande) som erbjuder sig att berätta om sina upplevelser?

En direkt referens till förintelsen finns både i grundskolans och i gymnasieskolans kursplan i ämnet historia. Inom gymnasieskolan gäller detsamma för ämnet samhällskunskap inom ramen för området ideologier, där förintelsen utgör exemplifiering av nazismen som ideologi. Dessa båda ämnen är tillsammans med religion obligatoriska på alla program. Utifrån den tyngd och omfattning förintelsen har, används stoff om förintelsen också inom ämnena filosofi och religion för att åskådliggöra moraliska och etiska frågeställningar. Detsamma kan gälla för andra ämnen, till exempel svenska, där tematiska uppsatser också kan omfatta förintelsen eller andra folkmord.

Ett flertal gymnasieskolor använder sig vid olika typer av temadagar av de få personer som fortfarande har egna erfarenheter av förintelsen. En god tillgång till olika former av stödmaterial finns från Forum för levande historia och andra nationella satsningar.

Inom grundskolan är förintelsen en stor del av det arbetsområde i historia som berör mellankrigstiden och andra världskriget. Flera skolor arbetar med temadagar runt förintelsens dag 27 januari och på många skolor bjuds överlevare in varje år och får då träffa skolans avgångsklasser. Som exempel kan nämnas Mietek Groscher som årligen besöker en av skolorna. På en annan skola håller rektor årligen ett tal på minnesdagen och uppmärksammar förintelsens offer och kopplar det till dagsaktuella händelser. Det anordnas också på en del skolor utställningar i skolans bibliotek.

Flera skolor använder material från Forum för levande historia, bland annat boken ”Om detta må ni berätta” och ”Saras vingar”, och har lagt in återkommande arbete kring dessa i skolans årshjul. Vidare har utställningen kring Anne Frank visats av flera skolor.

Kan du tänka dig till att ta initiativ till fler minnesmärken i Uppsala som påminner kommunmedborgarna om de brott som skedde genom förintelsen, och även om den antisemitism (och förföljelse av andra folkgrupper) som under långa tider även präglat vårt land?

Jonas Segersam lyfter en viktig fråga i sin interpellation, som dessvärre är plågsamt aktuell i en tid när högerextrema rörelser återigen växer sig starka i Europa. Den rödgröna majoriteten delar interpellantens ambition att stärka kommunens arbete för att uppmärksamma och minnas förintelsen och synliggöra vilka fruktansvärda konsekvenser det kan innebära för ett samhälle när hatet tillåts breda ut sig.

Den rödgröna majoriteten i Uppsala prioriterar arbetet mot hat, hot och rasism högt. Några axplock av det som görs beskrivs nedan:

- Vi har stärkt kommunens arbete i European Coalition of Cities Against Racism (ECCAR) för att utbyta erfarenheter med andra och ta fram strategier för att stärka hela kommunens arbete mot rasism i alla dess former.
- Kommunen har under de senaste två åren genomfört ett öppet kvällsprogram på Uppsala Konsert & Kongress i samband med Förintelsens Minnesdag den 27 januari, i samarbete och dialog med företrädare för judiska och romska föreningar i Uppsala. Evenemanget håller hög kvalitet och informationen sprids brett men det finns naturligtvis potential att fortsätta utveckla det vidare.
- Kulturnämnden arbetar sedan länge med att uppmärksamma nationella minoriteter, förintelsen och rasbiologiska historien i Uppsala. Det görs i egna verksamheter, genom stöd till kulturaktörer för olika projekt och i olika samarbeten. Bland annat har nämnden möjliggjort framtagandet av filmen ”De blev våra mödrar” genom stöd till manusarbete och filmvisning. Stöd har också getts till visningar med diskussioner i anslutning till filmen som en del i arbetet med antirasism och alla människors lika värde.
- Konstverket ”Poetisk viloplats” ingår i Stråket för ursprung och identitet och finns inom kort upplagt på kommunens hemsida för att skolor och andra ska kunna följa en vandring genom staden och titta på och samtala kring konstverk som tar upp frågor om hederskultur, rasbiologi, gömda flyktingar och judisk historia i Uppsala. Kulturförvaltningen planerar en visning av konstverket Poetisk viloplats tillsammans med Judiska föreningen senare i vår.
- Sedan förra året genomförs även en romsk vecka på kulturcentrum och bibliotek i april i samverkan mellan Kulturförvaltningen, romsk brobyggare & samhällsvägledare och samordnare för nationella minoriteten romer/socialförvaltningen.
- Uppsala kommun blev i maj 2016 utvald av regeringen till en av fem utvecklingskommuner för romsk inkludering i minst två år. En aktivitetsplan har tagits fram utifrån fyra olika delområden (civilsamhällets organisering, skola, socialtjänst och arbetsmarknad) i samverkan med målgruppen samt med tjänstemän från utbildning-, kultur-, social- och arbetsmarknadsförvaltningen samt från kommunledningskontoret. Under området skola ska medarbetare i förskolan och skolan erbjudas ökad kunskap och förståelse för romsk historia, kultur, traditioner och nutida livssituation. Ett pedagogiskt material för utlåning till lärare för arbetet ska tas fram genom stöd av Skolverket, Forum för Levande Historia, Minoritet.se, Utbildningsradion och Upplandsmuséet.

I Uppsala finns också platser som uppmärksammar förintelsen, bl.a. Raoul Wallenbergs plats och Valdemar Langlets park. Valdemar Langlets park ingår också i Kulturella stråk.

Interpellanten frågar om jag kan tänka mig att ta initiativ till fler minnesmärken som påminner kommuninvånarna om de brott som skedde genom förintelsen och om den antisemitism och förföljelse som också präglat vårt land. Och självklart kan jag tänka mig det. Uppsala kommun kommer att följa det arbete med snubbelstenar/Stolpersteine som nu inletts i Stockholm på initiativ av Forum för levande historia med stort intresse. Om det konstateras att det finns aktuella platser i Uppsala kommun som kan kopplas till personer som deporterats till förintelseläger ser jag det som självklart att kommunen ska stödja tillkomsten av en sådan sten. Det skulle också kunna utgöra ett nytt pedagogiskt tillskott till förskolor och skolor som vill utveckla kunskaper kring samt uppmärksamma och minnas de fruktansvärda konsekvenserna av förintelsen.

Caroline Hoffstedt (S)

Kommunalråd och ordförande i utbildningsnämnden